

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072»Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент»
на тему: «Державний борг та оцінка його ефективності»

Виконавець:

Студент 4 курсу, 41Ф гр. ФФБС

Таратунська Т. О.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шикіна Н. А.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми: Державний борг є одним із макроекономічних показників, об'єктом і інструментом політики у сфері економічного розвитку. Існування боргу може надавати як позитивний, так і негативний вплив. Це вплив на реальний, фінансовий та інші сектори які залежать від рівня економічного зростання, фази ділового циклу і напряду державних витрат. Позитивною рисою боргу є забезпечення уряду фінансовими ресурсами та активізації фінансового зростання. Негативні результати виражаються в ефекті витіснення та переміщення тягаря на майбутні покоління.

З економічної точки зору державний борг є заборгованістю державних органів як результат формування додаткових ресурсів держави, а з матеріальної точки зору державний борг являє собою загальну суму заборгованості держави за непогашеними борговими обов'язками та невикладеними за ними відсотками. Специфіка боргових відносин, що складаються в процесі залучення, розміщення державою додаткових фінансових ресурсів фізичних осіб та організацій на засадах добровільності, терміновості, повернення та відплати для покриття дефіциту бюджету полягає в тому, що держава в цих відносинах завжди виступає в ролі позичальника або гаранта.

Для більшості країн світу державний борг, що постійно накопичується, вважається причиною нестабільності. Проблеми, пов'язані з управлінням державним боргом, його регулюванням з вибором правильної боргової політики є досить актуальними. Проблема управління муніципальним боргом є однією з основних при розробці тактики розвитку країни. Вона є нероздільною складовою фінансової безпеки держави й прямо чи певною мірою впливає на більшість суспільно-фінансових процесів у сучасних державах. Отже визначення проблем державного боргу є актуальним для сучасної економічної науки.

Мета дослідження: є розгляд продуктивності управління державним боргом у системі фінансових відносин та визначення питань, пов'язаних з його функціонуванням.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність державного боргу та його класифікацію;
- розглянути методи оцінки державного боргу та його інформаційно-аналітичне та нормативно-правове забезпечення ;
- визначити структуру та динаміку державного зовнішнього та внутрішнього боргу за 2016-2021 рр.
- оцінити ефективності боргової політики на економіку України;
- визначити існуючі проблеми, пов'язані із формуванням та обслуговуванням державного боргу;
- обґрунтувати заходи з подолання проблем управління державним боргом України.

Об'єкт дослідження: економічні відносини, що виникають у процесі формування державного боргу та управління ним.

Предмет: сутність державного боргу, його специфіка та структура, обслуговування та управління державним боргом, сучасний стан та динаміка державного боргу і оцінка його ефективності.

Методи дослідження: При написанні роботи було використано такі методи дослідження як аналіз - аналіз показників стану державного боргу динаміки та структури , синтез - поєднання всіх теоретичних якостей обов'язку та формування загального сприйняття, узагальнення - обґрунтування підсумків дослідницької роботи та висновків, систематизація - створення узагальнюючих схем, графіків і таблиць.

Інформаційна база: Бюджетний кодекс України, Закони України та інші законодавчі і нормативні акти з питань управління державним та гарантованим боргом; підручники, монографії, наукові статті з питань сутності державного

боргу, статистичні дані органів державної влади, Міністерства фінансів України, дані Державної казначейської служби України, Державної служби статистики, Міністерства фінансів України та Національного банку України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (30 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 53 сторінок. Основний зміст викладено на 40 сторінках. Робота містить 3 таблиці, 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи державного боргу та методи його оцінки» розкриваються теоретичні засади державного боргу, його класифікація, механізм та проблеми управління державним боргом, а також його інформаційно-аналітичне та нормативно-правове забезпечення.

У другому розділі «Сучасний стан управління державним боргом в Україні» увагу проаналізовано динаміку державного боргу, зроблено оцінку ефективності державного. Визначена рівень боргового навантаження на економіку України. Досліджено зарубіжний досвід практики управління зовнішнім державним боргом та порівняно її з вітчизняною.

У третьому розділі «Проблеми зростання державного боргу України та пропозиції щодо удосконалення механізму управління державним боргом» запропоновано шляхи удосконалення управління державним боргом та запропоновано пропозиції щодо його удосконалення.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Протягом досліджуваного періоду спостерігається збільшення державний боргу України майже щороку, що визначається нестабільною ситуацією із попереднім рефінансуванням боргу Тому можна зробити висновок, що боргова політика України потребує значного удосконалення шляхом

поліпшення її нормативно-інституційного забезпечення, розширення спектра інструментів та кола завдань і пріоритетів, оскільки існуючий рівень економічної безпеки в Україні, з огляду на швидке зростання обсягу зовнішньої і внутрішньої заборгованості, є досить низьким.

2. Основними факторами, які викликають зростання державного боргу є серйозна політична криза та військовий конфлікт, що потребує додаткового фінансування оборонного сектору, а також потреби в реструктуризації економіки та залучення іноземних кредитів які закономірно ведуть до утворення зовнішнього державного боргу, існування якого створює для держави реальні проблеми.

3. Єдиним документом в якому наводяться основні аспекти в борговій політиці нашої держави виступає Бюджетний кодекс України. До групи нормативно-правових актів, що регулюють питання пов'язані з державним боргом є по-перше - укази та розпорядження Президента України, по-друге постанови Кабінету Міністрів України, так як в них регламентовані умови на основі яких здійснена позика і по-третє нормативні документи, що визначають умови управління та обслуговування державного боргу, зокрема: нормативні акти Міністерства фінансів, НБУ, Державної казначейської служби України.

4. Великі розміри і швидке зростання державного боргу у більшості країн світу залишає актуальним питання розробки підходів регулювання державної заборгованості з урахуванням її позитивного і негативного впливу на економіку. В умовах розвитку глобалізації, посилення її впливу на грошово-кредитні відносини вивчення та застосування в адаптованому вигляді зарубіжного досвіду регулювання державного боргу буде сприяти формуванню нових поглядів на існуючий механізм вирішення проблем зовнішньої та внутрішньої державної заборгованості.

5. Основними важелями та інструментами стратегії управління державним боргом України можна вважати таке:

– послідовне щорічне скорочення відносного обсягу державного і гарантованого державою боргу та досягнення цільового показника боргу – 60 % ВВП, не пізніше, ніж на кінець 2022 р.;

– збалансування структури боргу за видами валют, відсоткових ставок і термінів погашення боргу та формування сучасної системи оцінки й аналізу ризиків, пов'язаних із державним боргом;

– підтримання постійного доступу уряду України до міжнародного ринку капіталу, зниження вартості зовнішніх ринкових позик, забезпечення справедливих умов обслуговування зовнішнього боргу;

– підвищення ефективності співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями (МФО);

– активізація внутрішнього ринку державних цінних паперів;

– органічне поєднання і взаємодоповнюваність цілей та інструментарію боргової, монетарної і фіскальної політики, координація діяльності Міністерства фінансів, Державного казначейства та Національного банку.

6. Порівнюючи характеристики вітчизняної та зарубіжної практики управління зовнішнім державним боргом можна зробити висновок що в Україні необхідне вдосконалення роботи органів управління державним боргом, а також відповідного законодавства. Для України вкрай необхідно розробити стратегію зовнішніх запозичень. Здійснення ефективного управління зовнішнім державним боргом України передбачає розробку концепції такої боргової стратегії, в якій державний борг не розглядатиметься з позиції боргового навантаження на національну економіку, а як інструмент у механізмі забезпечення економічного зростання країни.

АНОТАЦІЯ

Таратунська Т. О. «Державний борг та оцінка його ефективності».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», за освітньою програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент, і страхування» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розкривається сутнісна характеристика державного боргу та методи його оцінки, механізм управління державним боргом, інформаційно-аналітичне та нормативно-правове забезпечення управління державним боргом. Проведено аналіз динаміки та структури державного боргу України. Досліджено зарубіжний управління зовнішнім державним боргом. Запропоновано шляхи подолання проблем та удосконалення управління державним боргом.

Ключові слова: державний борг, управління державним боргом, гарантований державою борг, валовий внутрішній продукт.

ANNOTATION

Taratunskа Т.О. "Public debt and assessment of its efficiency".

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance", the educational program "Finance, Financial Management, and Insurance" - Odessa National Economic University. - Odessa, 2022.

The work discloses the essential characteristic of state debt and methods of its assessment, mechanism of state debt management, informational and analytical and normative-legal support of state debt management. An analysis of the dynamics and structure of Ukraine's state tax. Investigated the foreign management of foreign public debt. Ways of solving problems and improving the management of public debt were suggested.

Keywords: state tax, state tax management, state-guaranteed tax, gross domestic product.

